

τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς πρὸς τὴν ὑλικὴν δύναμιν, τοῦ καλοῦ πρὸς τὸ κακόν, τῶν Ἀγγέλων πρὸς Δαίμονας; Τῶν τοιούτων, τελείων ἢ ἀτελῶν, γνησίων τῆς ἀνθρωπίνου φαντασίας ἔργων, οὔτε τὴν ἡλικίαν ἐδυνήθη ἢ θέλει ποτὲ δυνήθῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ ἢ ὀρίσῃ, οὔτε τὸ μέρος, ὅπου πρῶτον ἐξηλήθον εἰς φῶς. Εἰς οὐδεμίαν ὀριστικὴν ἐποχὴν ἀναγόμενα καὶ πανάρχαια ὅσον ἴσως ὁ κόσμος αὐτός, λίκνον καὶ κοιτίδα ἔχουσι τὸν δαιμόνιον ἀνθρώπινον νοῦν, πατρίδα δὲ τὴν ὑφήλιον.

B.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΑΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

(κατὰ Λαμαρτινον.)

Ἡ λυρική ποίησις εἶναι καθ' ὅλους τοὺς τόπους καὶ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας ἡ μυστηριώδης ἐκείνη δῆλωσις τοῦ νὰ ψάλλῃ τις, ὁσάκις ἡ ψυχὴ ἡμῶν κυριεύεται ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἐκείνων ἐμπνεύσεων, αἵτινες ἐπιτείνουνσι τὰς διαθέσεις τῆς φαντασίας μέχρις ἐνθουσιασμοῦ ὅστις δύναται νὰ ᾄδῃ ποιητικὸς, θρησκευτικὸς, πατριωτικὸς ἢ ἐρωτικὸς. Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς ψυχῆς ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἱερὰ μανία. Θεός, ἔρως, πατρίς εἶναι αἱ συνήθεις ἐμπνεύσεις τῶν μεγάλων λυρικῶν, διότι θρησκεία, ἔρως καὶ πατρίς εἶναι αἱ ὑψηλότεραι, αἱ κυριώτεραι καὶ αἱ γενικώτεραι συγκινήσεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' οἱ ἐξέχοντες μεταξὺ τῶν λυρικῶν ποιητῶν εἶναι ἀναντιρρήτως οἱ ψάλλοντες ὕμνους καὶ προσευχὰς πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ ἔρως εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός τῆς καρδίας, ἡ πατρίς εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός τῆς γῆς, πλὴν ἡ προσευχὴ εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός ὃν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν. Μολονότι εἶναι ἀδύνατον νὰ διαιρέσῃ τις τὰς ἀδιαιρέτους δυνάμεις τῆς νοητικῆς ἡμῶν φύσεως, ὁνομάζομεν ψυχὴν, ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ἰδεῶν, τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς αὐτοῦ ἡμῶν ὑπάρξεως ὅπερ εἶναι τὸ μᾶλλον διακεκριμένον τῶν αἰσθήσεων μας

καὶ ὅπερ συγχέεται μᾶλλον μετὰ τῆς θείας οὐσίας.

Ὀνομάζομεν ἐπίσης ψυχὴν, ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν γραμμάτων, τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς αὐτοῦ ἡμῶν ὑπάρξεως τὸ ὅποιον ἔχει μᾶλλον σχέσιν μετὰ τῆς καρδίας ἡμῶν, ἡγουν τὸ παθητικόν, φιλόστοργον καὶ περιπαθὲς μέρος τῆς διανοίας.

Ἡ ψυχὴ, οὕτως ἐννοουμένη, εἶναι τὸ θειότερον, τὸ ἐντελέστερον, τὸ αἰσθητικώτερον καὶ τὸ ἐκφραστικώτερον τῶν νοητικῶν ἡμῶν δυνάμεων. Δι' αὐτῆς ὁ διαλογισμὸς ἔχει καρδίαν καὶ διὰ τῆς αὐτοῦ ταύτης καρδίας ἡ συγκίνησις τῆς ψυχῆς καταντᾷ μᾶλλον ζῶσα ἐν ἡμῖν καὶ μᾶλλον μεταδοτικὴ ἐκτὸς ἡμῶν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὰ μόνον βιβλία ἀληθῶς ἀθάνατα εἶναι ἐκεῖνα ἅτινα ἐγράφησαν μὲ ψυχὴν, καὶ ὅσον περισσότερα ψυχὴ ὑπάρχει εἰς ἐν βιβλίον, εἰς ἓνα ποιητὴν, εἰς ἓνα ῥήτορα, εἰς ἓνα ἱστορικόν, τόσον περισσότερον θὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι θέλουν ἀπολαύσει τὴν ἀθανασίαν ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ πνεῦμα, ἡ φαντασία, καὶ αὐτὴ ἡ εὐφυΐα δὲν δύνανται τίποτε, μόνον ἡ ψυχὴ δίδει ζῶν διότι δι' αὐτῆς μόνον αἰσθανόμεθα. Ἡ ἀνθρωπότης εἶναι λοιπὸν μᾶλλον αἰσθητικὴ ἢ διάνοια. Ἡ διάνοια εἶναι ψυχρὰ, ἐνῶ ἡ ψυχὴ εἶναι θερμὴ, διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι καὶ γόνιμος. Ἰδοὺ τὸ ἐξαίσιον καὶ διαρκὲς μυστικὸν μερικῶν ἀνδρῶν καὶ μερικῶν βιβλίων, πλὴν εἶναι μυστικὸν τὸ ὅποιον δὲν δύναται τις νὰ ὑποκλέψῃ, διότι εἶναι τὸ μυστικὸν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ψυχὴ λοιπὸν, διὰ ν' ἀνακεφαλαιώσωμεν τὴν ἰδέαν μας, εἶναι ἡ εὐφυΐα τῆς καρδίας. Ἡ ψυχὴ εἶναι κατὰ συνέπειαν ἡ ἐπουσιώδης μεγαλοφυΐα τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ ἢ τοῦ ῥήτορος, διότι ὁ ποιητὴς ἢ ὁ ῥήτωρ δὲν θὰ παράξουν ποιητικὰς, ἐρωτικὰς ἢ πατριωτικὰς συγκινήσεις εἰμὴ ἀναλόγως τῆς συγκινήσεως αὐτῶν. Δὲν θέλουσι ψάλλῃ ἢ δὲν θέλουσιν ὁμιλήσει περὶ καρδίας εἰμὴ ὅποτε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔχουσι περισσότεραν καρδίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Τούτου τεθέντος, ἃς εἰπώμεν ὀλίγα τινὰ περὶ ἱερᾶς ποιήσεως ἰδίως, περὶ τοῦ προφη-

τάνακτος Δαβίδ ὅστις θεωρεῖται ὁ ἐντελέστερος ποιητὴς μεταξὺ τῶν λυρικῶν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς θέλομεν λαλήσει περὶ τῆς λύρας αὐτοῦ, συμβόλου βεβαίως, πλὴν ὀργάνου πραγματικοῦ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτοῦ.

« Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην, λέγει ὁ γερμανὸς φιλόσοφος Ἑρδερ ἐν τῇ ᾠραίᾳ αὐτοῦ ἱστορίᾳ περὶ ποιήσεως τῶν Ἑβραίων, ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ ἦσαν στενῶς συνδεδεμέναι· οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ μουσικοὶ δὲν ἦσαν εἰμὴ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ὁ Ἀσάφ καὶ ὁ Ἑμὼν ἐστιχοῦρχοι δονοῦντες τὰς χορδὰς τῆς λύρας τῶν. Ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος προσκαλεῖ κιθαρωδὸν τινα ὅπως διεγείρῃ εἰς αὐτὸν τὸ δῶρον τῆς προφητείας ἢ τὴν θεϊαν ἐμπνευσιν. Ἡ ποιητικὴ δύναμις αὐξάνει καθόσον ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῆς μουσικῆς »

Ὁ Μωϋσῆς εἶχε δώσει εἰς τὸ δῶρον τοῦτο τῆς ποιήσεως ἢ ἐμπνεύσεως μέγα κύρος, σχηματίζας τὸν λαὸν του, διοικούμενον ὑπὸ τοῦ ἰδίου Θεοῦ, εἰς δημοκρατίαν καθαρῶς θεοκρατικὴν τῆς ὁποίας ἡ φυλὴ τοῦ Λευὶ εἶχεν ἀποκλειστικῶς τὸ ἱερατεῖον, ὄργανον τότε τῆς θείας κυριαρχίας.

« Ἡ ὁμοσπονδιακὴ αὕτη δημοκρατία διευθυνομένη ὑπὸ ἱεράς καὶ κεντρικῆς θεοκρατίας, ἐξακολουθεῖ ὁ γερμανὸς φιλόσοφος, ἦτον ἢ μᾶλλον ἰδανικὴ τῶν κυβερνήσεων. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ ὅτι ἤθελον εὐχηθῇ δι' ὅλους τοὺς λαοὺς τοιαύτην κυβέρνησιν, καθότι αὕτη μόνον πραγματοποιεῖ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πάντες ἐπιθυμοῦσιν, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μόνος ὁ Μωϋσῆς συνέλαβε καὶ ἐξετέλεσε, ἡγουν κοινωνικὸν ὀργανισμόν ὅστις δίδει εἰς τὸν λαὸν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὁ νόμος καὶ οὐχὶ ὁ ἄνθρωπος χρεωστεῖ νὰ βασιλεύῃ, ὅτι τὸ ἔθνος ὀφείλει ἐλευθέρως νὰ δεχθῇ τὴν θεϊαν ταύτην κυβέρνησιν τοῦ λόγου καὶ τοῦ νόμου, ἐξασκῶν αὐτὴν ἄνευ τυραννίας, ὅτι δὲν ἐπλάσθημεν διὰ νὰ ζῶμεν ὑπὸ τὸν ζυγόν, δίκην ἀνδραπέδων, ἀλλ' ὅπως κυβερνώμεθα ὑπὸ ἀοράτου, σοφῆς καὶ προνοητικῆς δυνάμεως »

Τοιοῦτον ἦτο τὸ θεοκρατικὸν πολίτευμα τοῦ Μωϋσέως. Μόνος ὁ νόμος ἐβασίλευε σπ-

ριζόμενος ἐπὶ τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ὁμοθυμοῦ φωνῆς τοῦ λαοῦ, εἶχε δὲ τὸν θρόνον του ἐν τῷ ἐθνικῷ ναῷ. Ὁ ναὸς οὗτος ἦτο ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἀνῆκεν εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς αἵτινες συναθροίζονται ὅπως λάβωσι τὰς θείας διαταγὰς ἐσχημάτιζον μίαν μόνην οἰκογένειαν, τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σαβῶθ. Αἱ δημόσιαι ὑποθέσεις ἐκπεραιοῦντο διὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν Κριτῶν καὶ διὰ τῆς προτροπῆς τῶν προφητῶν.

Οἱ προφῆται ἦσαν λοιπὸν ὅχι μόνον ποιηταὶ θεόπνευστοι, ἀλλ' ἱεροὶ φύλαρχοι διδάσκοντες τὸν λαὸν διὰ τοῦ λόγου καὶ ἐνθαρρύνοντες αὐτὸν διὰ τῆς εὐγλωττίας. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι παρὰ τῷ ἐνθουσιῶδει τούτῳ λαῷ ἡ εὐγλωττία καὶ ἡ ποίησις, συγκεχυμέναι ὁμοῦ, δὲν ἦσαν εἰμὴ μία μόνη δύναμις, ἡ δύναμις τοῦ θείου λόγου. Ἡ γλῶσσα, ἐξεικονιζομένη πλὴν μονότονος ὡς ἡ ἔρημος, ἦτον εὐγλωττος καὶ ρητορικὴ ὡς ἡ ἐλευθερία. Ἦτο γλῶσσα ἰσχυρὰ καὶ βραχεῖα, ἥτις δὲν ἐξέθετε τὴν ἰδέαν, ἀλλ' ἥτις ἐξηκόντιζεν αὐτὴν εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐβλεπέ τις ὅτι εἶχε συνταχθῇ, ὡς βλέπομεν αὐτὴν εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἰωβ, ἐν εἶδει διαλόγου πότε μὲν οἰκιακοῦ, πότε δὲ στρυφνοῦ καὶ τρομεροῦ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ θείου κεραυνοῦ. Ἦτον ἐπομένως τὸ ἰδίωμα τὸ μᾶλλον λυρικὸν τὸ ὅποιον ποιητὴς τις ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ὅλως ἔτοιμον, διότι πᾶς θεόπνευστος ἄνθρωπος ἦτο ποιητὴς, πᾶς λαὸς ἦτο χορὸς, καὶ αὐτὸς ὁ Σαβῶθ ἐλάμβανε τὸν λόγον εἰς πᾶσαν στιγμὴν, ἀνώτατος ποιητὴς ὅστις ἐλάλει διὰ τοῦ κεραυνοῦ καὶ τῆς ἀστραπῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν νεφῶν.

Τοιαύτη ἦτον ἡ γλῶσσα τὴν ὁποίαν ὁ Δαβὶδ ἐμελλε νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τοὺς ᾠμους καὶ εἰς τὰ ᾠσματα αὐτοῦ, ἅτινα ἐμελλον νὰ χρησιμεύσωσι βραδύτερον ὡς προτότυπον καὶ ὡς κανὼν πᾶσιν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὁλολυγμῶν.

Φαίνεται ὅτι ὁ Δαβὶδ, μουσικὸς καὶ ποιητὴς συγχρόνως, εἶχε δύο ὄργανα, τὸ μὲν διὰ τὴν μελωδίαν, τὸ δὲ διὰ τὸν ὑπομελισμὸν τῶν στίχων αὐτοῦ. Ἡ ἱερὰ γραφὴ

τῷ ὄντι ἀναφέρει περὶ μικροῦ τινος ποιμένου τὸν ὅποιον οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Σαουλ εἶχον ἀκούσει παίζοντα ἡδέως τὸν αὐλὸν τοῦ ἐπὶ λόφου τινὸς ἐνῶ ἐφύλαττε τὰ ποίμνια τοῦ πατρὸς του. Ἐνεκεν τούτου προσκαλεῖται νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ στρατόπεδον ὅπως διασκεδάσῃ καὶ καταπραΰνῃ τὴν μελαγχολίαν τοῦ βασιλέως. Βραδύτερον ὁμως, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐπομένης ἐξιστορήσεως τῆς ἱερᾶς Γραφῆς, ἀφοῦ ἡ ἡλικία ἀνέπτυξε τὴν ποιητικὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὸ ἥρωϊκὸν θάρρος τοῦ νέου ποιμένου, ὁ Δαβὶδ ὡς καὶ οἱ ἄλλοι προφήται τῆς Ἰουδαίας ἢ τῆς Ἀραβίας, ἀπέρριψε τὸν αὐλὸν ὅπως λάβῃ τὴν λύραν, ὄργανον μᾶλλον ἀνδρικὸν διὰ τοῦ ὁποίου ἐσυνάδουσιν πάντοτε τοὺς στίχους κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Ἡ ἐβραϊκὴ αὕτη λύρα ἦτον ἀναμφιδόλως ὄργανόν τι μὲ δύο ἢ τρεῖς χορδὰς, ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον *λύραν* καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀχιλλεὺς τὴν ἐσυνοδεύετο ὁσάκις ἤθελε νὰ διασκεδάσῃ θλίψιν του. Ἀλλὰ ποῖον ἦτο τὸ σχῆμα, τὸ μέτρον, ὁ ρυθμὸς, ἡ συμφωνία τῶν ποιητικῶν τούτων ἀσμάτων, τῶν ἱερῶν τούτων στίχων; Εἶχον τὸ ἡμιστίχιον, τοὺς πόδας, τὴν ὁμοιοκαταληξίαν τῆς εὐρύθμου καὶ ἀρμονικῆς ἐκείνης ποιήσεως ἦν οἱ Ἕλληνες, οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ νεώτεροι ὀνομάζουσι στίχους; Φαίνεται ὅτι ἡ ἐβραϊκὴ γλῶσσα, καὶ τοὶ λίαν ἐκφραστικὴ καὶ λίαν σοφὴ, δὲν εἶχε φθάσει εἰσέτι εἰς τὴν ἐντελὴ ἐκείνην ἐφεύρεσιν τῶν στίχων, ἥτις μεταβάλλει τὰς λέξεις εἰς φθόγγους, τὸ δὲ ὕψος εἰς μουσικὴν. Φαίνεται ὅτι τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ στιχουργικὸν σχῆμα τῆς γλώσσης ταύτης ἐσυνίστατο τότε κυρίως ἐν τῇ ἐπαναλήψει ἢ ἐν τῇ ἡχῇ τῆς αὐτῆς ἐννοίας, εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀποτελῇ τὴν αὐτὴν συμφωνίαν ἢ τὴν ἡχὴν κάμνει εἰς τὴν φωνὴν ὁσάκις ἐξέρχεται.

Ἡ συμφωνία αὕτη δύο ἐννοιῶν πρὸς ἀλλήλας ἀνταποκρινομένης, ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ στίχου μέχρι τοῦ τέλους τῆς στροφῆς, ἐπεβλήθη βεβαίως εἰς τοὺς ἐβραίους ποιητὰς ἢ προφῆτας ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς χώρας αὐ-

τῶν. Τὸ σχῆμα τῶν κοιλάδων καὶ τῶν χαράδρων, τὸ εὐήχον τῶν βράχων οἵτινες διαπερῶσι πανταχοῦ τὴν γῆν, ἡ ἀντήχησις τῶν πολυπληθῶν σπηλαίων ἅτινα διασχίζουσι τὴν βαθύτητα τῶν λίθων τούτων, πολλαπλασιάζουν εἰς τὰ μέρη ταῦτα τὴν ἡχώ. Οἱ βοσκοὶ τοῦ ποιμενικοῦ τούτου ἔθνους, ἐκπεπληγμένοι βεβαίως διὰ τὴν συμμετρίαν μετὰ τῆς ὁποίας αἱ φάραγγες αὐται, οἱ βράχοι καὶ τὰ σπήλαια ἐπανελαμβάνον τοὺς ἡχοὺς τῶν αὐλῶν των, ἐζήτησαν φυσικῶς τῷ λόγῳ νὰ μιμηθῶσιν ἐν τῇ προσωδίᾳ αὐτῶν τὴν μουσικὴν ταύτην ἐπανάληψιν, ἣν οἱ πεπαιδευμένοι εἰς τὰ ἐπικά ἢ λυρικά ἄσματα τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ὀνομάζουν *παραλληλισμόν*. Καὶ ὅχι μόνον τὸ ὦτίον αὐτομάτως πλήττεται καὶ εὐχαριστεῖται ὑπὸ τῆς συμφωνίας ταύτης τῆς λέξεως μετὰ τῆς λέξεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἡχώ εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν, ὑπάρχει βεβαίως τοιαύτη καὶ εἰς τὰς ἐννοίας, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀγαπᾷ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ δις ἐκεῖνο τὸ ὅποιον σκέπτεται, ὅπως βεβαιωθῇ περισσότερον περὶ ἐκείνου τὸ ὅποιον αἰσθάνεται καὶ ὅπως ἀπολαύσῃ δις τῆς εὐχαριστήσεως ταύτης. Καὶ τί ἄλλο εἶναι ἡ ὁμοιοκαταληξία εἰς τὰς νεωτέρας γλώσσας εἰμὴ ἡ συμφωνία τοῦ πρώτου στίχου ἐπαναλαμβανομένου ἐν τῷ δευτέρῳ;

Ἡ ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς ἰδέας ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ ἀντιφώνου καὶ ἐπαναλαμβανομένης σχεδὸν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει, εἶχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις προφανῶς ἄλλην αἰτίαν.

Ἡ αἰτία αὕτη ἦτον ἡ εὐκολία ἦν ἡ ἐπανάληψις αὕτη ἐδίδεν εἰς τὸν λαὸν ἢ εἰς τὸν χορὸν τοῦ νὰ συνεταιρισθῇ μετὰ τοῦ ἄσματος τοῦ ποιητοῦ, ἐπαναλαμβάνων μετ' αὐτὸν ἐκεῖνο ὅπερ εἶχε εἰπεῖ ἢ ψάλει. Ὁ σκοπὸς οὗτος νὰ παρέξῃ εἶδος τι ἐπώδης εἰς τὸν χορὸν ἢ εἰς τὸν λαὸν εἶναι ἐκπληκτικὴ εἰς τινὰς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ. Ἀναγινώσκων τις αὐτοὺς, ἀκούει τὸν χορὸν ἢ τὸν λαὸν ν' ἀντηχῇ τὴν ἐπώδην παρατείν-

νων αὐτὴν μέχρις οὐρανοῦ. Ὡς ἐκ τούτου, εἶναι εὐκόλον νὰ ἐξηγήσῃ τις τὸν αὐλὸν, τὴν λύραν καὶ τὴν προσωδίαν τοῦ ποιμένου μουσικοῦ καὶ τοῦ βασιλέως ποιητοῦ. Ἀκούσωμεν αὐτὸν ἄδοντα.

Ὁ νέος αἰδοῦς ἵσταται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Σαούλ. Ὁ Σαούλ εἶναι ἀνήσυχος περὶ τῆς τύχης του βλέπων τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν προχωροῦντα εἰς τὰς ἐσωτερικὰς κοιλάδας τοῦ βασιλείου του· τρέμει διὰ τὸν λαόν του καὶ διὰ τὸ στέμμα του καὶ ἐρωτᾷ ἑαυτὸν ἐὰν ὁ Θεὸς τὸν ἐγκατέλειπεν. Ὁ Δαβὶδ ἀναγινώσκων τοὺς συλλογισμοὺς τούτους ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως, λημβάνει τὴν λύραν του καὶ συμμεριζόμενος τὴν θλίψιν τοῦ κυρίου του, ψάλλει ἐρωτῶν τὸν Σαβῶθ καὶ λαμβανὼν συγχρόνως παρὰ τοῦ ἰδίου τὴν ἀπάντησιν.

«Ἰνα τί ἐφρύαζαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;

«Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ!

«Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀπορρίψωμεν ἅφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν.

«Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτοὺς, καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς.

«Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταράξει αὐτούς.

«Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Σιών ἄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ διαγγέλλων τὸ πρῶταγμα Κυρίου.

«Κύριος εἶπε πρὸς με: Ὑἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

«Αἰτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς.

«Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψεις αὐτούς.

«Καὶ νῦν βασιλεῖς σύνετε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν.

«Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ.

«Δράξασθε παιδίαν μήποτε ὀργισθῇ Κύριος καὶ ἀπολείσθῃ ἐξ ἑδοῦ δικαίης. Ὅταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.»

Εἰς τὴν ὁδὴν ταύτην, ἥτις εἶναι σύντομος καὶ ἀσυνάρτητος πρόκλησις ἀποτεινομένη εἰς τὸν ἐχθρὸν, ὁ ποιητὴς ἀπευθύνεται κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς πορθητὰς τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους, ἀκολουθῶν εἰς τὸν Σαβῶθ τὸν ὁποῖον κάμνει νὰ ὁμιλῇ διὰ τοῦ ἰδίου στόματός του ὅπως ἐμπνεύσῃ θάρρος εἰς τὸν Σαούλ· ἔπειτα εἰς τὸν Σαούλ εἰς τὸν ὁποῖον αἰφνης ἀντικαθίσταται ὅπως τὸν κάμνῃ νὰ λαλήσῃ γλώσσῃ βασιλικῇ καὶ ἐνθαυρντικῇ διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ διὰ τὸν λαόν του. Ὑστερον πάλιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ὅπως μετανοήσωσι καὶ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν κυριάρχίαν τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ χρισμένου βασιλέως, ἡγουν τοῦ Σαούλ! Μὴ λησμονήσωμεν δὲ ὅτι οἱ ψαλμοὶ προσφέρουσι διττὴν ἐννοιαν. Εἰς τὴν ὁδὴν ταύτην ὁ Δαβὶδ ὑπαινίττεται τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ὑπάρχουσιν ὀλίγα πολεμικὰ ἄσματα τοσοῦτον ὑψηλὰ καὶ τοσοῦτον ἱερὰ ὅσον ἡ ὁδὴ αὕτη ἥτις ἐμελλε ν' ἀντηχήσῃ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ Σαούλ μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῆς ἀντιθέτου ὁχθῆς. Ὁ διαλογισμὸς τοῦ Θεοῦ ὅστις ἐκδηλοῦται διὰ τῶν ἀστραπῶν καὶ τῶν κεραυνῶν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ποιητοῦ αὐτοῦ, προσθέτει εἰς τὸ πολεμικὸν τοῦτο ἄσμα ὑπερφυσικὸν χαρακτῆρα, ὅστις εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὁ χαρακτῆρ τῆς λυρικῆς ποιήσεως τῶν Ἑβραίων.

Ἐξακολουθοῦντες τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ψαλμῶν βλέπομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἔλαβε βραδύτερον ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν παρηγορίαν καὶ ἐμπιστοσύνην ἐκείνην ἣν εἶχε ζητήσει ὑπὲρ τοῦ βασιλέως του.

Ὁ τρίτος ψαλμὸς εἶναι ἡ ἐλεγεία ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ τύχης. Πιθανὸν νὰ ἔγραψεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ Σαούλ ζηλοτυπία φερόμενος ἠθέλησε νὰ τὸν διαπεράσῃ διὰ τῆς λόγχης του, ἡ ὁπότε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προσώπου Ἀβессαλὼν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ

·ν τῇ ἐρήμῳ. Ἀκούσωμεν τὴν ὁδὴν ταύτην ἢ μᾶλλον τὸν ὀλοθυγμὸν τοῦτον τῆς λύρας τοῦ προγεγραμμένου ποιητοῦ.

«Κύριε, τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με; πολλοὶ ἐπανίστανται ἐπ' ἐμέ!»

«Πολλοὶ λέγουσι τῇ ψυχῇ μου· Οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ Θεῷ αὐτοῦ.»

Δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ μεταξὺ τοῦ στίχου τούτου καὶ τοῦ ἐπομένου διεξοδικήν παῦσιν ἀναπληρουμένην διὰ στεναγμοῦ ἐν εἶδει ἐπωδῆς τῆς λύρας αὐτοῦ, στεναγμὸν τὸν ὅποιον διακόπτει αἰφνιδίως διὰ τῆς ἐπομένης προκλήσεως εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ τῆς πεποιθήσεώς του εἰς τὸν Θεόν.

«Σὺ δὲ, Κύριε, ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου, καὶ ὑψὼν τὴν κεφαλὴν μου!»

«Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, καὶ ἐπήκουσέ μου ἐξ ὀρυς ἁγίου αὐτοῦ.»

Ἀκολούθως ἐν τῇ ἡρεμίᾳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐξακολουθεῖ μὲ τόνον βραδύτερον καὶ γλυκύτερον.

«Ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην, καὶ ὑπνώσα, ἐξηγέρθην, ὅτι Κύριος ἀντιλήψεταιί μου.

«Οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ, τῶν κύκλῳ συνεπιτιθεμένων μοι.

«Ἀνάστα, Κύριε, σῶσόν με ὁ Θεός μου, ὅτι σὺ ἐπάταξας πάντας τοὺς ἐχθραίνοντάς μοι ματαίως, ὀδόντας ἁμαρτωλῶν συνέτριψας.

«Τοῦ Κυρίου ἡ σωτηρία, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἡ εὐλογία σου!»

Ὅποια ἀδιάπταιστος καὶ βαθεῖα πίστις εἰς τὸν Θεόν!

Ἐνθαρρυνθεὶς οὕτω διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ φωνῆς, ὁ Δαβὶδ παραδίδεται ἐν τῇ ἐπομένῃ ὥδῃ εἰς φιλοσοφικὰς σκέψεις αἵτινες ὁμοιάζουσι μᾶλλον τὰς παροιμίας τοῦ Σολομῶντος. Ἡ ὥδῃ αὕτη, ἐν ᾗ ὑπερτερεῖ μᾶλλον ἡ φιλοσοφία τῆς ποιητικῆς φαντασίας, φαίνεται γεγραμμένη εἰς προδεδηκυῖαν ἡλικίαν.

«Ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαί με εἰσῆκουσάς μου ὁ Θεός τῆς δικαιοσύνης μου, ἐν θλίψει ἐπλατύνάς με!»

«Πολλοὶ λέγουσι· Τίς δείξει ἡμῖν τὰ ἀ-

γαθὰ; Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου Κύριε· ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἀπὸ καρποῦ σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθύνθησαν.

«Ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι, καὶ ὑπνώσω. Ὅτι σὺ Κύριε κατὰ νόμον ἐπ' ἐλπίδι κατώκισάς με.»

Ἐν τῇ ἐπαναλήψει ταύτῃ τοῦ ὕπνου, ἥτις εἶναι συγχρόνως ἐκφραστικὴ καὶ φυσικὴ, ὁ ποιητὴς ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὴν ἄκραν αὐτοῦ ἀσφάλειαν καὶ τὴν πεποίθησιν ἣν ἔτρεφε πρὸς τὸν Θεόν. Τῶνόντι οὐδὲν συμβολικώτερον τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἀφυπνώσεως ἐναλλάξ ἐνεργουμένων μετὰ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ μαρτυρούντων τὸν τακτικὸν ροὺν τοῦ αἵματος, καὶ ἐπρὸς τῆς ζωῆς.

Ἡ ἕκτη ὥδῃ, ὡς φαίνεται, ἐστιχουργήθη διὰ τὴν παραφροσύνην τοῦ Σαοὺλ διαρκούσης τῆς δευτέρας ἢ τῆς τρίτης περιόδου τῆς φρενοβλαθείας αὐτοῦ. Εἶναι στεναγμὸς καὶ ἐπὶ κλησίς ὑπὲρ τοῦ καταβεβλημένου βασιλέως. Εἶναι τὸ ἐλεγεῖον τοῦ ἀσθενοῦς.

Ἰδοὺ στροφαὶ τινές.

«Κύριε! μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσης με!»

«Ἐλεήτῳ με Κύριε, ὅτι ἀσθενὴς εἰμι· ἴασαί με Κύριε, ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστέα μου, καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐταράχθη σφόδρα, καὶ σὺ Κύριε ἕως πότε; . . .

Μετὰ τὴν ἀποσιώπησιν ταύτην, ἥτις ἐμφαίνει τὸν ὑστατον βαθμὸν τῆς ἀνθρωπίνου θλίψεως, ἡ ἐλπίς ἐπανέρχεται εἰς τὸν ἀσθενῆ.

«Ἐπίτρεψον Κύριε, ἐπαναλαμβάνει ὁ ποιητὴς, ρῦσαι τὴν ψυχὴν μου! Σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου!»

«Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου, ἐν δὲ τῷ Ἄδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι;»

Ἀκολούθως τὸ πάθος ἐπανέρχεται, ὁ δὲ ποιητὴς ἐπαναλαμβάνει·

«Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου βρέξω!»

«Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου, ἐπαλαιώθην ἐν πάσι τοῖς ἐχθροῖς μου.»

Ἄλλ' αἰφνης πνεῦμα ἀγαλλιάσεως καὶ ἀθωότητος κυριεύει τὸν ποιητήν. Τὸ ἐλεγεῖον μεταβάλλεται εἰς ὕμνον, ὁ δὲ ἀσθενὴς ἀνακουφισθεὶς εὐγνωμονεῖ διὰ τῶν ἐξῆς στροφῶν τὸν Θεὸν ὅστις τὸν ἔσωσεν.

«Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν ὅτι εἰσήκουσε Κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου.

«Ἦκουσε Κύριος τῆς δεήσεώς μου, Κύριος τὴν προσευχὴν μου προσεδέξατο.

«Δίσχυνθείσαν καὶ ταραχθείσαν πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἀποστραφείσαν, καὶ κατασχυνθείσαν σφόδρα διὰ τάχους.»

Πλὴν ἡ ἀληθὴς δοξολογία τοῦ Δαβὶδ εἶναι ἐκείνη ἣν οἱ ὑπομνηματισταὶ κατέταξαν ὑπὸ τὸν 17ον ἀριθμὸν τῶν λυρικῶν αὐτοῦ ἀσμάτων καὶ τὴν ὁποίαν ἔγραψε καὶ ἔψαλε μετὰ τὰς νίκας καὶ τὸν ἐνθρονισμὸν αὐτοῦ.

Ἡ ἀταξία τῶν στίχων μαρτυρεῖ τὴν ἀταξίαν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ. Ἡ στροφή εἶναι σύντομος ὥς ἡ ἀνάρθρωτος αὐτοῦ φωνή. Ἀκούσωμεν τὴν διακαῇ ταύτην προσευχὴν, ἥτις ἐμπεριέχει τὰς ὑψηλοτέρας εἰκόνας τῆς λυρικῆς ποιήσεως.

«Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχὺς μου. Κύριος στερέωμά μου, καὶ καταφυγή μου καὶ ρύστης μου!

«Ὁ Θεός μου βοηθός μου, καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν· ὑπερασπιστής μου καὶ κέρας σωτηρίας μου, καὶ ἀντιλήπτωρ μου.

«Ἦκουσεν ἐκ ναοῦ ἁγίου αὐτοῦ φωνῆς μου, καὶ ἡ κραυγὴ μου ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσέλευσεται εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. Καὶ ἐσαλεύθη καὶ ἐντρομος ἐγεννήθη ἡ γῆ, καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν, καὶ ἐσαλεύθησαν, ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ Θεός.

«Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καταφλεγθήσεται· ἄνθρακες ἀνήρθησαν ἀπ' αὐτοῦ.

«Καὶ ἐκλινεν οὐρανοὺς, καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

«Καὶ ἐπέβη ἐπὶ Χερουβίμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων.

«Καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ, κύκλω αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων.

«Ἀπὸ τῆς τηλαυγέσεως ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διήλθον, χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός.

«Καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ Κύριος, καὶ ὁ Ὑψίστος ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ.

«Ἐξαπέστειλε βέλη, καὶ ἐσχόρπισεν αὐτοὺς, καὶ ἀστραπάς ἐπλήθυνε, καὶ συνετάραξεν αὐτούς.

«Καὶ ὤφθησαν αἱ πηγαὶ τῶν ὕδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης!»

Μετὰ τὴν φοβεράν ταύτην ιδέαν τῆς ἰσχύος τοῦ προστάτου αὐτοῦ, ὁ ἰστερμένος καὶ νικητὴς ποιητὴς ἐπανέρχεται εἰς ἑαυτὸν ὁμολογῶν μετ' ἐπαίνου τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ.

«Καὶ ἀνταποδώσει μοι Κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαρότητα τῶν χειρῶν μου ἀνταποδώσει μοι.

«Ὅτι ἐφύλαξα τὰς ὁδοὺς Κυρίου καὶ οὐκ ἠσέβησα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου.

«Ὅτι πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ ἐνώπιόν μου καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ.

«Καὶ ἔσομαι ἄμωμος μετ' αὐτοῦ, καὶ φυλάξομαι ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου.

«Καὶ ἀνταποδώσει μοι Κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαρότητα τῶν χειρῶν μου, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

«Μετὰ οἴου ὅσιος ἔση, καὶ μετὰ ἀνδρὸς ἀθώου, ἀθῶος ἔση, καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔση, καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις.

«Ὅτι σὺ λαὸν ταπεινὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνων ταπεινώσεις.

«Ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου, Κύριος ὁ Θεός μου, φωτιεῖς τὸ σκότος μου.

«Ὅτι τίς Θεὸς παρέξ τοῦ Κυρίου; ἢ τίς Θεός, πλὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν;

«Ὁ Θεός ὁ περιζωνύων με δύναμιν, καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν ὁδόν μου. Καταρτιζόμε-

νος τοὺς πόδας μου ὥσει ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τὰ ὕψηλά ἴστων με.

«Διδάσκων χειρὰς μου εἰς πόλεμον, καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχίονάς μου.

«Ἐπλάτυνας τὰ διαθώματά μου ὑποκάτω μου, καὶ οὐκ ἠσθένησε τὰ ἵχνη μου.

«Καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶτον, καὶ τοὺς μισοῦντάς με ἐξωλόθρευσας.

«Ἐκέκραξαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ σῶζων πρὸς Κύριον, καὶ οὐκ εἰσῆκουσεν αὐτῶν.

«Καὶ λεπτυνῶ αὐτοὺς ὥσει χνοῦν κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, ὡς πηλὸν πλατειῶν λεανῶ αὐτούς.

«Ρῦσαί με ἐξ ἀντιλογίας λαοῦ, καταστήσεις με εἰς κεφαλὴν ἔθνων.

«Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι· εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου.

«Ζῇ Κύριος, καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεός, καὶ ὑψωθήτω ὁ Θεός τῆς σωτηρίας μου.

«Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σου ἐν ἔθνεσι Κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.»

Καὶ τῶνόντι εἰς τοὺς ἐπομένους ὕμνους ψάλλει τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου με μεγαληγορίαν λέξεων ἀξίαν τοῦ μεγαλείου τῶν θείων ἔργων ἅτινα ἐγκωμιάζει.

«Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα.

«Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ρῆμα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γινῶσιν.

«Οὐδε εἰσὶ λαλιαί, οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν.

«Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτῶν.

«Ἐν τῷ Ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ.»

Ἀκολουθῶς μεταβαίνων ἐκ τῆς ὕλικῆς τάξεως εἰς τὴν ἠθικὴν ὁ ποιητὴς ψάλλει εἰς στίχους ἐσκεμμένους τὴν σοφίαν τοῦ Σαβαώθ κεχαραγμένην ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἐναρέτου ἀνθρώπου. Ὅπως δὲ ἐνσπείρει εἰς τὸν λαὸν ἐμπιστοσύνην, κατὰ τὰς παραμονὰς μάχης τινὸς, περαίνει τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην ὁδὸν διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων.

«Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν ἐπικαλεσόμεθα.» (Ψαλ. 18—19).

Πλὴν εἰς τὴν ἀστασίαν τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ ἐπὶ αἱ ἀστασίαι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἀποβεβλημένος ἐκ τῶν ἀνακτόρων ὑπὸ τῶν ἀχαρίστων υἱῶν τοῦ, περιπλανώμενος εἰς τὸ βασιλείον τοῦ χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ ἄσυλον ἵνα καταφύγῃ, ἐν τῇ ἀπελπιστικῇ ταύτῃ θέσει διατελῶν, ψάλλει τὴν ἀκόλουθον ὁδὸν ἐνθα προφητεύει πολλὰ καὶ περὶ τοῦ πάθους τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

«Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, πρόσχες μοι, ἵνα τί ἐγκατέλιπές με; μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας μου, οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου.

«Ὁ Θεός μου κεκράξομαι ἡμέρας, καὶ οὐκ εἰσκούσει, καὶ νυκτὸς, καὶ οὐκ εἰς ἄνοιαν ἐμοί.

«Ἐγὼ δὲ εἰμι σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος· ὄνειδος ἀνθρώπων, καὶ ἐξουθενήμα λαοῦ! Πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλὴν.

«Ἡλπισεν ἐπὶ Κύριον, ρυτᾶσθω αὐτὸν σωσάτω αὐτόν.

«Ἐπὶ σὲ ἐπερρίφθην ἐκ μήτρας, ἀπὸ γαστροῦ μητρός μου, Θεός μου εἰ σύ, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. Ὅτι θλίψις ἐγγύς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν μοι.

«Περικύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταῦροι πίονες περιέσχον με.

«Ἐξηράνθη ὡς ὄστρακον ἡ ἰσχὺς μου, καὶ ἡ γλῶσσά μου κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου, καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγέ με.

«Ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί, συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με.

«Ἦρυξαν χειρὰς μου καὶ πόδας μου, ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστέα μου.

«Αὐτοὶ δὲ κατενόησαν, καὶ ἐπειδὸν με· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.

«Σὺ δὲ Κύριε μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν σου ἀπ' ἐμοῦ, εἰς τὴν ἀντίληψίν μου πρόσχες.

«Διηγῆσθαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε.»

Εἰς μάτην ἤθελε τις ζητήσῃ καθ' ὅλην τὴν ἀρχαίαν ἢ νεωτέραν ποιήσιν τασαύτην μετάνοιαν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοιούτων εἰκόνων καὶ ὑπὸ τασαύτης ἐλπίδος καὶ εὐσεβείας. Ὁ στίχος ἀναπηδᾷ ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ὡσπερ ἡ καρδία τοῦ ποιητοῦ. Θαυμάζει τις πῶς αἱ χορδαὶ τῆς λύρας τοῦ δὲν ἐθραύσθησαν ὑπὸ τοιούτου ἰσχυροῦς δονισμοῦ. Ἐὰν ἡ ἀνθρώπινος καρδία ἤθελε καταντῆσαι λύρα, οὕτως ἤθελεν ἀντηχήσῃ!

Εἰς τὸν 22 ὕμνον εὐρίσκει τις ὅλας τὰς ἀφελεῖς ἀναμνήσεις τοῦ ποιμενικοῦ βίου τοῦ προφήτου καὶ τοῦ βασιλέως. Ἐνταῦθα παρὰβάλλει τὸν ἑαυτόν του μὲ τὰ πρόβατα ἅτινα ὠδήγει νέος ἔτι ὢν εἰς τοὺς λόφους καὶ τὰς δεξαμενὰς τῆς πατρίδος τοῦ Βηθλεέμ.

«Κύριος ποιμαίνει με, καὶ οὐδὲν με ὑστερήσει, εἰς τόπον γλότης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν. Ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεώς ἐξέθρεψέ με, τὴν ψυχὴν μου ἐπέστρεψεν.

«Ἐὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου οὐ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. Ἡ ράβδος σου, καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐταὶ με παρεκάλεσαν.

«Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἐξ ἐναντίας τῶν θλιβόντων με.

«Ἐλίπνας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με ὥς κρᾶτιστον.»

Ἀλλὰ πάραυτα ὁ εἰκονιζόμενος ἐνθουσιασμός τοῦ ποιητοῦ τὸν κυριεύει καὶ ψάλλει μὲ ἀθάνατον φωνὴν τὴν θριαμβευτικὴν εἰσοδὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀπεράντους αὐτοῦ κόσμους διὰ τῶν θυρῶν τῆς αἰωνιότητος.

«Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης!

«Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ!

«Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ

ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

«Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Κύριος τῶν δυναμεων, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.»

Ἄλλοθι ψάλλει ᾄσμα εὐγνωμοσύνης ὑπὲρ τῶν γεωργῶν καὶ τῶν ποιμένων.

«Ἐπισκέψω τὴν γῆν καὶ ἐρέθυσας αὐτήν, ἐπλήθυνάς τοῦ πλουτίσαι αὐτήν.

«Ὁ ποταμὸς τοῦ Θεοῦ ἐπληρώθη ὕδατων ἡτοίμασας τὴν τροφὴν αὐτῶν, ὅτι οὕτως ἡ ἐτοιμασία. Τὰς αὐλακὰς αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς, ἐν ταῖς σταγόνιν αὐτῆς εὐφρανθήσεται ἀνατέλλουσα. Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου καὶ τὰ πεδία σου πληθήσονται ποιότητος. Πικνυθήσονται τὰ ὠραῖα τῆς ἐρήμου, καὶ ἀγαλλίασιν οἱ βουιοὶ περιζώσονται. Ἐνεδύσαντο οἱ κριοὶ τῶν προβάτων, καὶ αἱ κοιλάδες πληθυνοῦσι σίτον, κεκράζονται, καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν.

«Ἐὰν κοιμηθῇτε ἀνὰ μέσον τῶν κλήρων, πτέρυγες περιστερᾶς περιηγυρώμεναι καὶ τὰ μετὰφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσοῦ.»

Τί εἶναι ὁ Πίνδαρος ἢ ὁ Ὀράτιος ἐνώπιον τῆς ζωηρᾶς ταύτης ποιήσεως;

Ὡς πρὸς τὰς εἰκόνας δύναται νὰ ἐξισωθῇ μετὰ τοῦ Θεοκρίτου, πλὴν εἰς τὸν Θεοκρίτον μόνον ἡ φαντασία ἱκανοποιεῖται, ἐνῶ παρὰ τῷ Δαβίδ ἡ ψυχὴ ἀποδίδει ὅλας τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως εἰς τὸν Δημιουργὸν καὶ εὐγνωμονοῦσα εὐχαριστεῖ αὐτὸν διὰ τὰ ἔργα του.

Καὶ ἐπειδὴ ἕκαστον χαρακτηριστικὸν τοῦ ποιμενικοῦ ἢ ἱσρατικοῦ βίου χορηγεῖ εἰς αὐτὸν εἰκόνα νέαν, γλυκεῖαν, ἰσχυρὰν ἢ ἀπροσδόκητον, ἰδοὺ διὰ τινων λέξεων συσταίνει τὴν διαλλαγὴν καὶ τὴν ὁμόνοιαν εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ.

«Ἰδοὺ τί καλὸν, ἢ τί τερπνόν; ἀλλ' ἡ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό.

«Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνι, τὸν πώγωνα τοῦ Ἀαρὼν. Τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὠαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ, ὡς δρόσος Ἀερμών, ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών!»

Οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων ποιητῶν δὲν προσφέρει εἰς τὰς πατριωτικὰς αὐτοῦ ἐλεγείας οἰμωγὰς ἀξίας νὰ παραβληθῶσι μὲ τὰς ἐξῆς στροφάς.

« Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν, ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών.

« Ἐπὶ ταῖς ἱτέαις, ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν. Ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς λόγους ᾠδῶν.

« Πῶς ἄσσωμεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας;

« Ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθεῖν ἡ δεξιὰ μου.

« Κολληθεῖν ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου ἔάν μὴ σοῦ μνησθῶ. »

Ἡ ἐλεγεία τοῦ αἰχμαλώτου τελευτᾷ διὰ φρικτῆς κατάρας κατὰ τῶν καταδυναστών.

Τέλος οἱ θαυμάσιοι οὗτοι ὕμνοι τελευτῶσι δι' ἑνὸς χοροῦ ἐνθά ὁ ποιητὴς προσκαλεῖ ὅλους τοὺς λαοὺς, ὅλα τὰ στόματα, ὅλα τὰ ὄργανα τῆς ἱερᾶς μουσικῆς, ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ ὅλους τοὺς ἀστέρας ὅπως ὑμνήσωσι τὸν Ὑπέρτατον Θεόν! Ὑψηλὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς ἐπὶ τῇ τοῦ ἐξηκονταετοῦς τούτου μελοδράματος ὑπερῆψαλλεν ὁ ποιμὴν, ὁ ἥρωας, ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πρεσβύτερος εἰς τοὺς ψαλμοὺς αὐτοῦ!

« Αἰνεῖτε τὸν Κύριον (λέγει) ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις.

« Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ Ἄγγελοι αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ Δυνάμεις αὐτοῦ.

« Αἰνεῖτε αὐτὸν Ἥλιος καὶ Σελήνη, αἰνεῖτε αὐτὸν πάντα τὰ ἄστρα καὶ τὸ φῶς.

« Αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα Κυρίου. Ὅτι αὐτῆς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν· αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν.

« Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι. Πῦρ, χάλαζα, χιὼν, κρύσταλλος, πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ. Τὰ ὄρη καὶ πάντες

οἱ βουνοὶ, ξύλα καρποφόρα, καὶ πᾶσαι κέδροι. Τὰ θηρία, καὶ πάντα τὰ κτήνη, ἔρπετά καὶ πετεινὰ πτερωτά.

« Βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ πάντες λαοὶ, ἄρχοντες, καὶ πάντες κριταὶ γῆς. Νεανίσκοι, καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα Κυρίου, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνου.

« Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἥχῳ σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ.

« Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ.

« Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμοῦ· πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον. »

Ἴδου ὁ ἀνόρθρωτος ἐνθουσιασμοὸς τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ ἀναβαίνει εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ πηγὴν, τοῦτέστι τὸν Θεόν, ὡς τὰ νέφη τοῦ καπνοῦ ὠθοῦμενα ὑπὸ θελλώδους ἀνέμου· τοσοῦτον οἱ λόγοι συνήλθονται συγκεχυμένως ἐπὶ τῶν χειλέων του!

Ἴδου ὁ Δαβὶδ, ἡ μᾶλλον ἰδοὺ ἡ ἀνθρώπινος καρδιά μεθ' ὅλων τῶν διαγραμμάτων ἅτινα ὁ Θεὸς ἐπέτρεψεν εἰς τὸ ὄργανον τοῦτο τῆς θλίψεως, τῶν δακρύων, τῆς χαρᾶς ἢ τοῦ θαυμασμοῦ νὰ ἐκφράσῃ ἐπὶ τῆς γῆς! Ἴδου ἡ ποίησις ἁγιασθεῖσα ἐν τῇ ὑψίστῃ αὐτῆς ἐκφράσει! Ἴδου τὸ εὐῶδες ἄγγελον συντριφθὲν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ περιβόλου καὶ διαχέον τὸ ἄρωμα τῆς καρδίας τοῦ Δαβὶδ ἐπὶ τῆς καρδίας ἐλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους! Διότι πᾶσα θρησκεία, πᾶς στεναγμὸς, πᾶσα προσευχὴ ἐσύναξε σταγόνα τοῦ ἀρώματος τούτου ὅπως ἀποτελέσῃ τὴν ἱερὰν αὐτῆς μελωδίαν. Ὁ μικρὸς οὗτος ποιμὴν κατήντησεν ὁ μουσικὸς τῶν ἱερῶν χορῶν ἀπάσης τῆς οἰκουμένης.

Δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς εὐσεβὴς τις καρδιά ἥτις νὰ μὴ παρακαλῇ διὰ τῶν λογίων του, νὰ τῇ ψάλλῃ διὰ τῆς φωνῆς του.

Δὲν εἶναι πλέον ὁ ποιητὴς, δὲν εἶναι πλέον ὁ προφήτης, ἀλλ' εἶναι ὁ τιναγμὸς ἀπάντων τῶν ναῶν τῆς οἰκουμένης ἀντανεκλώντων τὸ αἶσθημα τῆς καρδίας του. Εἶναι ἐνὶ λόγῳ ὁ ψαλμοδὸς τῆς αἰωνιότητος. Ὅποιον πε-

πρωμένον, ὅποια ἰσχὺς τῆς ποιήσεως ὁσάκις ἐμπνέσται ὑπὸ τῆς θεότητος!

Ἄλλ' ἡ ἀντανάκλασις αὕτη τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας διὰ μέσιν τοσούτων αἰώνων καὶ τοσούτων ψυχῶν δὲν προξενεῖ οὐδένα θυρασμόν εἰς ἡμᾶς· ὑπάρχει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἥρωος, τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ἁγίου, ὁρμητικὴ τις δύναμις ἣτις συντρίβει τὸν τάφον, τὸ στερεῶμα, τὸν χρόνον, καὶ ἣτις τελευτᾷ, ὡς τοὺς ἐκκέντρους κύκλους τοῦ λίθου ριφθέντος ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐπὶ τῆς τελευταίας ἀκτῆς τῆς κοίτης τοῦ Ὁκεανοῦ. Ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου, ὁπότεν συγκινῆται ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ Θεοῦ, φέρει τὰς συγκινήσεις αὐτῆς τοσοῦτον μακρὰν ὅσον ὁ Ὁκεανὸς τὰς κυμάνσεις τῶν ὀχθῶν αὐτοῦ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ ἐξόχου τούτου ποιητοῦ ὅν δύνανται τις νὰ ὀνομάσῃ δικαίως θεῖον ὕμνωδόν!

Οὗτος ἔλαβε περιπλέον τὴν ὑπερτάτην εὐτυχίαν νὰ γείνη, ἐκ τῶν ἀποτάτων χρόνων, ὁ ἱεροψάλτης τοῦ ναοῦ, εἰς τρόπον ὥστε διὰ παραδόξου τρόπου ἡ ποίησις κατέστη θρησκεία ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ.

Εἶναι ὁ ὕστατος βαθμὸς τῆς εὐνοίας ἐν ᾗ ἡ ποίησις δύνανται νὰ φθάσῃ. Ἐνεκεν τούτου ὑπάρχει στροφή τις τοῦ ψαλμοῦδου τούτου εἰς ὅλας τὰς ἱεράς ἡμῶν τελετάς, ἀναστεναγμὸς τοῦ ποιμένου τούτου εἰς ὅλους τοὺς ἀναστεναγμοὺς ἡμῶν, ἐν δάκρυ τοῦ μετανουθύντος τούτου εἰς ὅλα τα δάκρυα ἡμῶν. Καὶ ὅσον ξένοι καὶ ἂν διατελώμεν εἰς τὸ τυπικὸν τῶν ἄλλων χριστιανικῶν κοινότητων, πᾶσαι ἀνεξαιρέτως παρεδέχθησαν τὸν Δαβὶδ ὡς ἱεροψάλτην καὶ ποιητὴν αὐτῶν. Καὶ ὅμως, ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῆς ὕλης καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας ἐν ᾗ εὐρισκόμεθα, εὐάριθμοι εἰσὶ μεταξὺ ἡμῶν οἱ καταγινόμενοι εἰς τὰ ἀθάνατα καὶ θεόπνευστα αὐτοῦ ἔργα. Πολλοί, μάλιστα ἐκ τῶν λεγομένων δόθεν φίλων τῆς προόδου, ἀντιτείνουσιν ὅτι παρῆλθε πλέον ἡ ἐποχὴ τοῦ Ὁκτωήχου καὶ τῶν ἱερῶν ἀσμάτων, καὶ ὅτι οἱ νέοι χροαστοῦν νὰ μανθάνωσιν ἄλλα πράγματα ὠφέλιμα καὶ ἐπιστημονικά. Ὡς ἐκ τούτου βλέπομεν καὶ τὸ ἔθνος

ἡμῶν νὰ καρκίνοβατῇ, αἱ δὲ ἐπιχειρήσεις καὶ οἱ πόθοι ἡμῶν νὰ μένωσιν ἄνευ ἀποτελέσματος. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὅταν ἡ ψυχὴ μου, εἴτε ἐν ἐνθουσιασμῷ διατελεῖ, εἴτε ἐν θλίψει, εἴτε ἐν εὐσεβείᾳ, καὶ ἐτομένως αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ ἐμπνευσίν τινα, δὲν ἀναγινώσκω οὔτε τὸν Πίνδαρον, οὔτε τὸν Ὀράτιον, οὔτε ζητῶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου φελισμοὺς μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκφραστικούς διὰ τὰς συγκινήσεις μου, ἀλλὰ λαμβάνω ἀνὰ χεῖρας τοὺς ψαλμοὺς ἐνθα εὐρίσκω λόγους παρηγορητικούς, οἵτινες πηγαζοῦσιν ἐκ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς τῶν αἰώνων καὶ εἰσδύουσι μέχρι τῶν μυχῶν τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας. Εὐτυχὴς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἰς τὸν ὅποιον ἐπετράπη νὰ γείνη τοιοῦτοτρόπως ὁ ζῶν ὕμνος, ἡ προσευχὴ ἢ ὁ προσωποποιημένος ἀναστεναγμὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους!

K.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ Εἰς τὴν ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΙΜΗΣΕΩΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Καθορᾷ τις ὅτι ὁ πατριωτικὸς ὀργασμὸς ἐστὶν ὁ αὐτὸς, ὡς καὶ ἐν τῷ *Μασσαλιωτικῷ ὕμνῳ*, εἰ καὶ τὰ ἕτερα αἰσθήματά εἰσι προφανῶς μὲν, ἀλλ' εὐστόχως μεταπεποιημένα κατὰ τὰς θρησκευτικὰς ἐμπνεύσεις τῶν Ἑλλήνων.

Ταύτοχρόνως σχεδὸν, περὶ τὰ τέλη τοῦτ' ἐστὶ τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, ἐφάνη ἡ ὠραία μετάφρασις τοῦ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν κόσμων τοῦ Φοντενέλλου, ἔργον τοῦ Παναγιωτάκη Κοδρικᾶ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, πρώτου γραμματέως τοῦ Μιχαὴλ Σούτζου, ὁσποδάρου τῆς Βλαχίας (μ).

μ) (Ἡ περὶ τῆς πληθύος τῶν κόσμων